Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES TAMARAS ČAPETAS [*TAMARA ĆAPETA*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 23. novembrī [1]

Lieta C-351/22

Neves 77 Solutions SRL
pret
Agenția Națională de Administrare Fiscală – Direcția Generală Antifraudă Fiscală

(*Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesas, Rumānija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Kopējā ārpolitika un drošības politika (KĀDP) – Ierobežojoši pasākumi saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā – Padomes Lēmums 2014/512/KĀDP – Tiesas kompetence – LES 2., 6., 19. un 24. pants – LESD 267. un 275. pants – Aizliegums sniegt starpniecības pakalpojumus saistībā ar militārām precēm – Īstenošana dalībvalstīs – Administratīvs sods – Saņemto summu konfiskācija – Iespējams Savienības tiesību vispārējo principu un Savienības pamattiesību pārkāpums – Tiesiskās drošības princips – Princips *nulla poena sine lege* – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. pants – Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 1. protokola 1. pants – Tiesības uz īpašumu

I. Ievads

1. Eiropas Savienība 2014. gadā, reaģējot uz Krievijas Federācijas neizprovocēto Ukrainas suverenitātes un teritoriālās integritātes pārkāpumu, ieviesa vairākus ierobežojošus pasākumus pret šo valsti. Šī lieta attiecas uz ierobežojošajiem pasākumiem, kas ieviesti ar Lēmumu 2014/512/KĀDP [2].

2. Svarīgākais šajā lietā izvirzītais jautājums ir par to, vai Tiesa var interpretēt minētā lēmuma normas, ņemot vērā Tiesas kompetences robežas kopējās ārpolitikas un drošības politikas (turpmāk tekstā – "KĀDP") jomā, kas noteikti LES 24. panta 1. punktā un LESD 275. pantā.

3. Šo lietu Tiesa izskata paralēli divām apvienotajām lietām KS un KD/Padome u.c. un Komisija/KS u.c. (lietas C-29/22 P un C-44/22 P; turpmāk tekstā – "lietas KS un KD"), kurās mani secinājumi tiks nolasīti tajā pašā dienā. Pēdējās minētajās lietās tika izvirzīts arī jautājums par Tiesas kompetences robežu apjomu KĀDP jomā. Tādēļ attiecīgajos gadījumos atsaukšos uz saviem secinājumiem šajās lietās.

[1] Oriģinālvaloda – angļu.

[2] Padomes Lēmums 2014/512/KĀDP (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2014, L 229, 13. lpp.).

4. Abu lietu plašāks konteksts ir saistīts ar notiekošajām sarunām par Eiropas Savienības pievienošanos Eiropas Cilvēktiesību konvencijai (turpmāk tekstā – "ECPAK"). Visas pārējās sarunu sadaļas, kas tika uzsāktas pēc Atzinuma 2/13[3], šķiet, ir slēgtas, izņemot vienu atlikušo jautājumu: Savienības tiesu kompetences apjoms KĀDP jomā.

II. Pamatlietas fakti, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

5. *Neves 77 Solutions SRL* (turpmāk tekstā – "*Neves*") ir 2014. gadā dibināta sabiedrība, kuras galvenais darbības veids ir preču tirdzniecības starpniecības pakalpojumu sniegšana aviācijas nozarē.

6. *Neves* sniedza starpniecības pakalpojumus darījumā starp Ukrainas uzņēmumu *SFTE Spetstechnoexport* (turpmāk tekstā – "*SFTE*") un Indijas uzņēmumu *Hindustan Aeronautics Limited* (turpmāk tekstā – "*Hindustan*").

7. Šie divi uzņēmumi 2009. gadā noslēdza līgumu, saskaņā ar kuru *SFTE* apņēmās piegādāt vairākus *Hindustan* lidaparātus un veikt to remontu, izmantojot Krievijā ražotas detaļas. Tomēr pēc Krievijas Federācijas iebrukuma Ukrainā (Krimas apgabalā) 2014. gadā, *SFTE* pārtrauca līguma izpildei nepieciešamo detaļu un aprīkojuma iegādi no Krievijas.

8. *SFTE* 2019. gada 4. janvārī noslēdza līgumu ar *Neves* par 32 R-800L2E modeļa radiostaciju piegādi, kas bija jānogādā uz Apvienotajiem Arābu Emirātiem. Savukārt 2019. gada 8. janvārī *Neves* noslēdza līgumu ar kādu Portugāles uzņēmumu par 32 R-800L2E modeļa radiostaciju iegādi, no kurām 20 tika saražotas Krievijā un eksportētas no Krievijas uz Apvienotajiem Arābu Emirātiem. Tad *Neves* pēc *SFTE* lūguma šīs 20 radiostacijas nodeva sabiedrībai *Hindustan* Indijā.

9. Ar 2019. gada 26. jūlija paziņojumu Rumānijas Eksporta kontroles departaments (turpmāk tekstā – "*ANCEX*") informēja *Neves*, ka R-800L2E modeļa radiostacijas bija iekļautas militāro preču kategorijā ML11, uz kuru attiecas eksporta, importa un citu darījumu kontroles sistēma, kas noteikta ar ārlietu ministra Rīkojumu Nr. 901/2019 (turpmāk tekstā – "Rīkojums Nr. 901/2019")[4]. Šajā paziņojumā bija arī norādīts, ka saskaņā ar Rumānijas tiesībām ārējo tirdzniecību ar šo preci var veikt, tikai pamatojoties uz *ANCEX* izsniegtu reģistrācijas apliecinājumu un licencēm.

10. Ar 2019. gada 29. jūlija paziņojumu *ANCEX* papildus informēja *Neves*, ka starpniecības darījums saistībā ar R-800L2E modeļa radiostacijām ir iekļauts pret Krieviju ieviesto ierobežojošo pasākumu piemērošanas jomā, kā to nosaka Lēmums 2014/512/KĀDP.

11. Atbildot uz abiem *ANCEX* paziņojumiem, *Neves* norādīja, ka attiecīgās radiostacijas bija paredzētas civilām vajadzībām un ka *ANCEX* norādītais Rīkojums Nr. 901/2019, ar kuru Rumānijas tiesību aktos tika transponēts Eiropas Savienības militāro preču saraksts, šo ražojumu

[3] Skat. Atzinumu 2/13 (Eiropas Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris (EU:C:2014:2454, 153.–258. punkts), kurā Tiesa ir izskaidrojusi iemeslus, kādēļ līguma projekts, kurā bija paredzēta Eiropas Savienības pievienošanās ECPAK, kā tas tajā brīdī tika piedāvāts, nebija saderīgs ar Līgumiem.

[4] Kā norādīts lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, Rīkojums Nr. 901/2019, kas bija spēkā no 2019. gada 5. jūlija līdz 2021. gada 6. oktobrim, aizstāja iepriekšējo ārlietu ministra Rīkojumu Nr. 156/2018, ar kuru tika ratificēts to militāro preču saraksts, uz kurām attiecas eksporta, importa un citu darījumu kontroles sistēma (spēkā no 2018. gada 5. marta līdz 2019. gada 4. jūlijam). Šo rīkojumu pielikumos tostarp bija iekļauta kategorija ML11 ar nosaukumu "Elektroniskais aprīkojums, "kosmosa kuģi" un to sastāvdaļas, kas nav norādītas citur šajā sarakstā".

piegādes brīdī nebija piemērojams. Tāpat *Neves* apgalvoja, ka nav bijis piemērojams arī Lēmuma 2014/512/KĀDP 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts, jo šīs radiostacijas neesot pārdotas Krievijai.

12. *Neves* 2019. gada 6. un 9. augustā saņēma no *SFTE* kopsummā 2 984 961,40 EUR kā samaksu par radiostacijām, kas tika piegādātas saskaņā ar 2019. gada 4. janvāra līgumu.

13. Rumānijas Valsts nodokļu administrācijas aģentūra (turpmāk tekstā – "*ANAF*"[5]) 2020. gada 12. maijā pret *Neves* izdeva pārkāpuma protokolu. *ANAF* uzskatīja, ka *Neves* ir izdarījusi pārkāpumu atbilstoši Dekrētlikuma 202/2008 26. panta 1. punkta b) apakšpunktu, pārkāpjot minētā dekrētlikuma 3. panta 1. punktu, 7. panta 1. punktu un 24. panta 1. punktu, kā arī Lēmuma 2014/512/KĀDP 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Šis dekrētlikums reglamentē to, kā valsts līmenī tiek īstenotas starptautiskās sankcijas, tostarp Eiropas Savienības noteiktās sankcijas. Minētā valdības ārkārtas rīkojuma normas, uz kurām atsaucās *ANAF*, paredz, ka tiesību akti, ar kuriem tiek piemērotas starptautiskās sankcijas (tostarp Savienības lēmumi KĀDP ietvaros), ir saistoši valsts iestādēm un visām fiziskām un juridiskām personām, kas atrodas Rumānijā. Tās arī paredz pienākumu fiziskām vai juridiskām personām ziņot kompetentajām iestādēm, ja tās ir nodibinājušas attiecības vai *de facto* ir bijušas attiecībās, kas saistītas ar darījumiem, uz kuriem attiecas starptautiskās sankcijas.

14. *Neves* tika piemērots naudas sods 30 000 RON (aptuveni 6000 EUR) apmērā un tika konfiscēti naudas līdzekļi 14 113 003 RON (2 984 961,40 EUR) apmērā atbilstoši summām, kuras *Neves* saņēma 2019. gada 6. un 9. augustā no *SFTE*.

15. Minētajā pārkāpuma protokolā *ANAF* norādīja, ka, lai gan *ANCEX* bija informējis *Neves* par to, ka R-800L2E modeļa radiostacija ietilpst eksporta, importa un cita veida darījumu kontroles režīmam pakļauto militāro preču sarakstā un ka starpniecības darbība saistībā ar minēto preci ietilpst Lēmuma 2014/512/KĀDP piemērošanas jomā, *Neves* esot turpinājusi ar šo preču pārdošanu saistītās darbības, saņemot attiecīgus naudas līdzekļus Rumānijas bankas kontā.

16. *Neves* apstrīdēja šo pārkāpuma protokolu *Judecătoria Sectorului 1 București* (Bukarestes 1. apriņķa pirmās instances tiesa). Šī tiesa ar 2020. gada 2. novembra spriedumu noraidīja *Neves* sūdzību kā nepamatotu.

17. *Neves* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesa, Rumānija), kas ir iesniedzējtiesa šajā lietā.

18. Iesniedzējtiesa paskaidro, ka saskaņā ar valsts pasākumiem, ar kuriem tiek īstenoti Eiropas Savienības ierobežojošie pasākumi, *Neves* tika piemērots administratīvais sods, ko veido naudas sods un papildu sods, kas paredz no *SFTE* saņemto summu par starpniecības darījumiem konfiskāciju. Iesniedzējtiesa arī norāda, ka valsts tiesiskajā regulējumā ir paredzēts atsevišķs pienākums paziņot kompetentajām iestādēm par jebkuru darījumu, uz kuru attiecas Lēmuma 2014/512/KĀDP 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais starpniecības pakalpojumu aizliegums, un par šī pienākuma neievērošanu tiek piemērots sods, kas paredz automātiski konfiscēt visas summas, kuras iegūtas šī pienākuma neizpildes rezultātā.

[5] Kā norādīts lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, Rumānijas Valsts nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas aģentūra iepriekš bija iesniegusi sūdzību pret *Neves* par iespējamu noziedzīgu nodarījumu saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, taču šīs sūdzības izskatīšana tika izbeigta 2020. gada 11. maijā, pamatojoties uz to, ka noziedzīgs nodarījums nav konstatēts.

19. Iesniedzējtiesa, izskatot *Neves* apgalvojumus par soda, kas paredz pilnīgu konfiskāciju, nesamērīgumu, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – "ECT") judikatūru par tiesībām uz īpašumu, ko garantē ECPAK 1. protokola 1. pants [6], būtībā vēlas noskaidrot, vai valsts īstenošanas pasākumi varētu būt pretrunā ar dažiem Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – "Harta") ietvertajiem vispārējiem Savienības tiesību principiem un tiesībām.

20. Turklāt iesniedzējtiesa jautā, vai Lēmuma 2014/512/KĀDP 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā noteiktais starpniecības pakalpojumu aizliegums ir piemērojams pamatlietā aplūkotajā situācijā, kas ir saistīta ar precēm, kuru izcelsmes valsts ir Krievija un kuras nav fiziski importētas Savienības dalībvalsts teritorijā.

21. Iesniedzējtiesa norāda, ka Tiesa iepriekš nav lēmusi par Lēmuma 2014/512/KĀDP normām, kuru interpretācija tiek lūgta, un ka šīs lietas apstākļi atšķiras no apstākļiem, kas bija pamatā spriedumam *Rosneft* [7].

22. Šādos apstākļos *Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesa) apturēja tiesvedību un uzdeva Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Lēmums 2014/512/KĀDP, it īpaši tā 5. un 7. pants, ņemot vērā tiesiskās drošības principu un principu *nulla poena sine lege*, var tikt interpretēts tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts pasākumu (kā civiltiesisku sodu), ar kuru ir atļauts pilnībā konfiscēt summas, kuras iegūtas no tāda darījuma kā Lēmuma 2014/512/KĀDP 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais darījums, gadījumā, ja tiek konstatēta tāda nodarījuma izdarīšana, kas valsts tiesību aktos ir kvalificēts kā krimināpārkāpums?

2) Vai Lēmuma 2014/512/KĀDP 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm ir ļauts pieņemt valsts pasākumus, ar kuriem ir paredzēts automātiski konfiscēt visas summas, kuras iegūtas, pārkāpjot pienākumu paziņot par darījumu, kas ietilpst Lēmuma 2014/512/KĀDP 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta piemērošanas jomā?

3) Vai Lēmuma 2014/512/KĀDP 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais aizliegums ir piemērojams gadījumā, ja preces, kas ir uzskatāmas par militārām iekārtām, ir bijušas starpniecības darījumu priekšmets, bet nekad nav fiziski ievestas dalībvalsts teritorijā?"

23. Rakstveida apsvērumus Tiesā iesniedza Eiropas Komisija. Turklāt, īstenojot Tiesas Reglamenta 62. pantā paredzētos procesa organizatoriskos pasākumus, Rumānijas valdībai un Komisijai tika lūgts rakstiski atbildēt uz papildu jautājumiem, tostarp uz jautājumu par Tiesas kompetences esamību šajā lietā.

24. Tiesas sēde notika 2023. gada 27. jūnijā, un tajā mutvārdu apsvērumus sniedza *Neves*, Nīderlandes un Austrijas valdības, Padome un Komisija.

[6] Iesniedzējtiesa atsaucas uz ECT spriedumu, 2009. gada 6. aprīlis, *Ismayilov* pret Krieviju (CE:ECHR:2008:1106JUD003035203), un ECT spriedumu, 2009. gada 9. oktobris, *Moon* pret Franciju (CE:ECHR:2009:0709JUD003997303).

[7] Spriedums, 2017. gada 28. marts (C-72/15, EU:C:2017:236; turpmāk tekstā – "spriedums *Rosneft*").

III. Juridiskā analīze

A. Eiropas Savienības ierobežojošie pasākumi kopumā un īpaši attiecībā uz šo lietu

1. Ierobežojošo pasākumu noteikšana un piemērošana

25. KĀDP ietvaros Padome var noteikt ierobežojošus pasākumus pret trešām valstīm, vienībām vai privātpersonām saskaņā ar LES 21. pantā paredzētajiem KĀDP mērķiem.

26. Kopumā ierobežojošo pasākumu mērķis ir panākt izmaiņas mērķvalsts, valsts daļas, valdības, juridisko vai fizisko personu politikā vai darbībā [8]. Saskaņā ar Eiropas Savienības sankciju karti [9] pašlaik ir spēkā vairāk nekā 40 Eiropas Savienības ierobežojošie pasākumi (galvenokārt attiecībā uz valstīm).

27. Ierobežojošos pasākumus nosaka Padome, pamatojoties uz LES 29. pantu, un tie tiek piemēroti Savienības vai valsts līmenī.

28. Pasākumus, kas attiecas uz jautājumiem, kuri ir dalībvalstu kompetencē vai dalītās kompetences jomā un kuri vēl nav īstenoti Savienības līmenī, piemēro tikai valsts līmenī. Dalībvalstīm ir pienākums noteikt atbilstošus pasākumus, jo tām ir juridisks pienākums rīkoties saskaņā ar Padomes lēmumiem KĀDP jomā [10]. Līdzšinējā prakse ir tāda, ka tādus pasākumus kā ieroču embargo un ceļošanas aizliegumus dalībvalstis piemēro tieši [11].

29. Ierobežojošie pasākumi, kas ir Savienības kompetencē, principā tiek īstenoti Savienības līmenī. Tādējādi pasākumus, ar ko daļēji vai pilnībā pārtrauc vai mazina ekonomikas sakarus ar trešo valsti, tostarp pasākumus, ar kuriem iesaldē līdzekļus un saimnieciskos resursus, Padome pēc Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos un Komisijas kopēja priekšlikuma paredz tiesību aktu veidā atbilstoši LESD 215. pantam (turpmāk tekstā – "215. pantā paredzētie tiesību akti") [12]. Šādi tiesību akti ir saistoši un tieši piemērojami visā Savienībā, tādējādi nodrošinot ierobežojošo pasākumu vienveidīgu piemērošanu visās dalībvalstīs [13]. Turklāt atšķirībā no KĀDP lēmuma, 215. pantā paredzētajos tiesību aktos var būt tieši noteikti pienākumi fiziskām personām dalībvalstīs. Tomēr, pat ja Eiropas Savienības ierobežojošie pasākumi tiktu īstenoti ar 215. pantā paredzētajiem tiesību aktiem, to īstenošanai praksē varētu būt nepieciešami papildu pasākumi valsts līmenī.

[8] Skat., piemēram, Pamatnostādnes par ierobežojošo pasākumu (sankciju) īstenošanu un novērtēšanu Eiropas Savienības kopējās ārpolitikas un drošības politikas ietvaros, Padomes Ģenerālsekretariāts, Brisele, dok. 5664/18, 2018. gada 4. maijs (turpmāk tekstā – "Sankciju pamatnostādnes"), 4. punkts.

[9] Pieejama vietnē https://www.sanctionsmap.eu/#/main.

[10] Skat. LES 29. panta otro teikumu.

[11] Skat., piemēram, šo secinājumu 8. zemsvītras piezīmē minēto Sankciju pamatnostādņu 7. punktu. Skat. arī, piemēram, Portela, C., *European Union sanctions and foreign policy: When and why do they work?*, Routledge, Londona/Ņujorka, 2010, īpaši 19.–28. lpp.; Eckes, C., "EU restrictive measures against natural and legal persons: From counterrorist to third country sanctions", *Common Market Law Review*, 51(3) sējums, 2014, 869. lpp.

[12] LESD 215. panta 1. punkts būtībā atbilst bijušajam EKL 60. pantam par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz kapitāla apriti un maksājumiem, un bijušajam EKL 301. pantam par ekonomisko attiecību ar vienu vai vairākām trešām valstīm daļēju vai pilnīgu pārtraukšanu vai ierobežošanu. Turklāt LESD 215. panta 2. punkts ļauj Padomei noteikt ierobežojošus pasākumus pret fiziskām vai juridiskām personām un grupām vai nevalstiskām vienībām, kurus pirms Lisabonas līguma reglamentēja bijušais EKL 308. pants (tagad LESD 352. pants). Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 19. jūlijs, Parlaments/Padome (C-130/10, EU:C:2012:472, 51.–53. punkts).

[13] Skat. spriedumu *Rosneft*, 89. punkts, un spriedumu, 2020. gada 6. oktobris, *Bank Refah Kargaran*/Padome (C-134/19 P, EU:C:2020:793, 38. punkts).

30. Lēmumiem KĀDP jomā, kas pieņemti saskaņā ar LES 29. pantu un 215. pantā paredzētajiem tiesību aktiem, ne vienmēr ir vienāds saturs. KĀDP lēmums var ietvert pasākumus, kas ietilpst vai neietilpst LESD līgumā paredzētajā kompetencē, un šādā gadījumā 215. pantā paredzētie tiesību akti pilnībā neīstenotu minētā lēmuma saturu [14]. Ja KĀDP lēmums tiek īstenots ar 215. pantā paredzētajiem tiesību aktiem, to var sīkāk izklāstīt attiecīgajos tiesību aktos.

2. Ierobežojoši pasākumi pret Krieviju, kuriem ir nozīme šajā lietā

31. Reaģējot uz Krievijas iebrukumu Krimas reģionā Ukrainā, Eiropas Savienība jau 2014. gada martā pieņēma Lēmumu 2014/145/KĀDP [15]. Minētajā lēmumā bija paredzēti ceļošanas ierobežojumi un noteiktu personu līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšana. Tas tika īstenots ar Regulu 269/2014 [16].

32. Tā kā Krievija nesadarbojās attiecībā uz Eiropas Savienības prasībām, Padome ar Lēmumu 2014/512/KĀDP ieviesa jaunu Eiropas Savienības ierobežojošo pasākumu kopumu. Ierobežojumi tika ieviesti attiecībā uz finanšu pakalpojumiem, divējāda lietojuma precēm, sensitīvām tehnoloģijām un militārām precēm [17]. Šie pasākumi ir vairākkārt mainīti, ņemot vērā Krievijas nepārtraukto militāro agresiju pret Ukrainu [18]. Tomēr šī lieta attiecas tikai uz pasākumiem, kas tika noteikti ar Lēmumu 2014/512/KĀDP.

33. Minētā lēmuma 2. pantā ir noteikti dažādi aizliegumi saistībā ar ieročiem un ar tiem saistītām militārām precēm [19]. Lēmuma 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir noteikts aizliegums sniegt starpniecības pakalpojumus saistībā ar militārām precēm. Tajā ir paredzēts, ka ir aizliegts:

"tieši vai netieši jebkurai fiziskai vai juridiskai personai, vienībai vai struktūrai Krievijā vai izmantošanai Krievijā sniegt tehnisku palīdzību, starpniecības pakalpojumus vai citus pakalpojumus, kas saistīti ar militārām darbībām un ar ieroču un ar tiem saistītu visu veidu materiālu, tostarp ieroču un munīcijas, militāro transportlīdzekļu un iekārtu, paramilitāro iekārtu un to rezerves daļu nodrošinājumu, ražošanu, apkopi un izmantošanu" [20].

[14] Piemēram, ierobežojumi attiecībā uz ieceļošanu dalībvalstu teritorijā, visticamāk, tiks noteikti KĀDP lēmumos, bet ne 215. pantā paredzētajos tiesību aktos. Šajā ziņā skat. spriedumu, 2020. gada 6. oktobris, *Bank Refah Kargaran*/Padome (C-134/19 P, EU:C:2020:793, 41. punkts).

[15] Padomes Lēmums 2014/145/KĀDP (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2014, L 78, 16. lpp.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Padomes Lēmumu (KĀDP) 2023/1767 (2023. gada 13. septembris) (OV 2023, L 226, 104. lpp.).

[16] Padomes Regula (ES) Nr. 269/2014 (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2014, L 78, 6. lpp.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Padomes Regulu (ES) 2023/1215 (2023. gada 23. jūnijs) (OV 2023, L 159 I, 330. lpp.).

[17] Skat Lēmuma 2014/512/KĀDP 7.–12. apsvērumu.

[18] Šis lēmums pēdējo reizi tika grozīts ar Padomes Lēmumu (KĀDP) 2023/1517 (2023. gada 20. jūlijs) (OV 2023, L 184, 40. lpp.).

[19] Šajā ziņā skat. arī Lēmuma 2014/512/KĀDP 10. apsvērumu, kurā noteikts šādi: "Turklāt dalībvalstīm būtu jāaizliedz pārdot, piegādāt vai nodot Krievijai vai eksportēt uz Krieviju ieročus un ar tiem saistītus visu veidu materiālus. Būtu arī jāaizliedz ieroču un ar tiem saistītu visu veidu materiālu iepirkumi no Krievijas".

[20] Mans izcēlums.

34. Tajā pašā dienā, kad tika pieņemts Lēmums 2014/512/KĀDP, Padome, pamatojoties uz LESD 215. pantu, pieņēma Regulu Nr. 833/2014[21], lai īstenotu šo lēmumu. Regulā Nr. 833/2014 sākotnēji nebija ietverts aizliegums sniegt starpniecības pakalpojumus saistībā ar militārām precēm[22]. Minētās regulas 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka ir aizliegts:

"tieši vai netieši jebkurai Krievijas fiziskai vai juridiskai personai, vienībai vai struktūrai vai izmantošanai Krievijā sniegt tehnisku palīdzību saistībā ar Kopējā militāro preču sarakstā minētajām precēm un tehnoloģijām, kā arī ar minētajā sarakstā iekļauto preču piegādi, ražošanu, uzturēšanu un izmantošanu".

35. Tikai nesen, 2023. gada 23. jūnijā, Padome grozīja Regulas 833/2014 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu[23] un pēc vārdiem "tehniskā palīdzība" iekļāva vārdus "un starpniecības pakalpojumi"[24]. Tomēr šie grozījumi nav *ratione temporis* piemērojami pamatlietā aplūkojamajai situācijai.

36. Tādējādi attiecīgajā laikposmā ar Regulu 833/2014 netika īstenots Lēmuma 2014/512/KĀDP 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā noteiktais aizliegums sniegt starpniecības pakalpojumus saistībā ar militārām precēm.

37. Vēlāk tika sniegts Padomes skaidrojums, kāpēc šis aizliegums netika ieviests ar 215. pantā paredzētajiem tiesību aktiem. Ieroču eksports ir Kopējās nostājas 2008/944/KĀDP[25] aspekts, kas regulē visu šādu eksportu, nevis tikai eksportu uz valstīm, attiecībā uz kurām Eiropas Savienība ir noteikusi ieroču embargo. Tajā ir paredzēts, ka dalībvalstīm ir jāizsniedz atļauja jebkādam militārā ekipējuma eksportam. Tādējādi neviena persona nevar eksportēt ieročus no Savienības bez atļaujas, ko izsniedz iestāde, kas šajā nolūkā izveidota katrā dalībvalstī. Tajā pašā kopējā nostājā dalībvalstīm r noteikts pienākums atteikt ieroču eksporta atļauju, tostarp ja eksports būtu pretrunā ar ieroču embargo, kas ir saistošs dalībvalstīm[26]. Lai atvieglotu šīs kopējās nostājas piemērošanu, tika ieviests Eiropas Savienības Kopējais militāro preču saraksts[27]. Visas šajā sarakstā iekļautās preces ir pakļautas eksporta kontrolei saskaņā ar Kopējo nostāju 2008/944/KĀDP[28].

[21] Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2014, L 229, 1. lpp.). Šī regula vairākkārt ir grozīta, pēdējo reizi ar Padomes Regulu (ES) 2023/1214 (2023. gada 23. jūnija) (OV 2023, L 159 I, 1. lpp.).

[22] Sākotnēji tika piemērots aizliegums sniegt starpniecības pakalpojumus saistībā ar divējāda lietojuma precēm un tehnoloģijām (Regulas Nr. 833/2014 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts, tagad 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts). Ar turpmākiem šīs regulas grozījumiem starpniecības pakalpojumu aizliegums cita starpā tika paplašināts, attiecinot to arī uz precēm, kas veicina Krievijas militārās, tehnoloģiskās un rūpnieciskās spējas (2.a un 3.k pants), šaujamieročiem (2.aa pants), naftu un gāzi (3., 3.b, 3.m un 3.m pants), aviāciju un precēm, kas saistītas ar dabas telpu (3.c pants), jūras precēm (3.f pants), dzelzi un tēraudu (3.g pants), luksusa precēm (3.h pants) un zeltu (3.k pants).

[23] Skat. Regulas 2023/1214, kas minēta šo secinājumu 21. zemsvītras piezīmē, 1. panta 19. punktu.

[24] Šīs tiesību normas tagad ir formulētas šādi: "tieši vai netieši jebkurai Krievijas fiziskai vai juridiskai personai, vienībai vai struktūrai vai izmantošanai Krievijā sniegt tehnisku palīdzību *un starpniecības pakalpojumus* saistībā ar Kopējā militāro preču sarakstā minētajām precēm un tehnoloģijām, kā arī ar minētajā sarakstā iekļauto preču piegādi, ražošanu, uzturēšanu un izmantošanu" (mans izcēlums).

[25] Padomes Kopējā nostāja 2008/944/KĀDP (2008. gada 8. decembris), ar ko izveido kopīgus noteikumus, kas reglamentē militāru tehnoloģiju un ekipējuma eksporta kontroli (OV 2008, L 335, 99. lpp.). Kopumā saskaņā ar šīs kopējās nostājas 1. pantu dalībvalstīm eksporta atļauju pieteikumi (tostarp starpniecības atļauju pieteikumi) attiecībā uz ES Kopējā militāro preču sarakstā iekļautajām vienībām ir jānovērtē katrā gadījumā atsevišķi, pamatojoties uz vairākiem (astoņiem) kritērijiem, kas uzskaitīti minētās kopējās nostājas 2. pantā.

[26] Skat. Kopējās nostājas 2008/944/KĀDP 2. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

[27] Skat. Kopējās nostājas 2008/944/KĀDP 12. pantu. Eiropas Savienības Kopējais militāro preču saraksts sākotnēji tika apstiprināts 2000. gadā (OV 2000, C 191, 1. lpp.), un pēc tam tas ir vairākkārt pārskatīts, pēdējo reizi 2023. gada 20. februārī (OV 2023, C 72, 2. lpp.).

[28] Tomēr šis Kopējais militāro preču saraksts tiek izmantots arī citiem mērķiem, tostarp jomās ārpus KĀDP. Skat., piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/43/EK (2009. gada 6. maijs), ar ko vienkāršo noteikumus un nosacījumus ar aizsardzību saistīto ražojumu sūtījumiem (OV 2009 L 146, 1. lpp.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Komisijas 2022. gada 5. oktobra Deleģēto direktīvu (ES) 2023/277 (OV 2023, L 42, 1. lpp.).

38. Kā skaidro Padome, šī vispārējā ieroču eksporta sistēma ir iemesls, kādēļ aizliegumi tieši eksportēt ieročus uz valstīm, uz kurām attiecas sankcijas (ieroču embargo), nav iekļauti 215. pantā paredzētajos tiesību aktos. Šādu tiesību aktu pieņemšana ir nepieciešama ikreiz, kad ierobežojošu pasākumu īstenošanai ir jānosaka pienākums attiecībā uz privātpersonām dalībvalstīs, jo šādu pienākumu nevar tieši noteikt ar pašu KĀDP lēmumu. Tomēr, tā kā visām dalībvalstīm bija jāizveido atļauju piešķiršanas sistēmas un jāpieprasa, lai ieroču eksportētāji savā teritorijā saņemtu šādu atļauju, nav nepieciešamības pēc 215. pantā paredzētajiem tiesību aktiem.

39. Tomēr Padome uzskata, ka Kopējā nostājā 2008/944/KĀDP nav skaidri paredzēts, ka dalībvalstīm ir jānosaka pienākums saņemt atļauju starpniecības pakalpojumu sniegšanai saistībā ar militārām precēm, lai gan minētās kopējās nostājas 1. panta 2. punktā paredzēts, ka eksporta atļauju pieteikumi ietver arī starpniecības pakalpojumu pieteikumus [29]. Tādēļ šī prakse atšķiras, jo dažkārt, lai īstenotu aizliegumu sniegt starpniecības pakalpojumus saistībā ar militārajām precēm, 215. pantā paredzēto tiesību aktu pieņemšana tiek uzskatīta par nepieciešamu, bet dažkārt ne [30].

40. Pat ja Padomes skaidrojums man nešķiet pārliecinošs, tas neko nemaina apstāklī, ka militāro preču starpniecības pakalpojumu aizliegums nebija ietverts Regulā 833/2014, redakcijā, kas ir piemērojama šajā lietā.

B. Jautājumu pārformulēšana un Tiesas kompetence

41. *Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesa) uzdeva prejudiciālus jautājumus par atsevišķu Lēmuma 2014/512/KĀDP normu interpretāciju. Tomēr, kā izriet no tās paskaidrojumiem par iemesliem, kuru dēļ tā ir vērsusies Tiesā, iesniedzējtiesa būtībā jautā par valsts īstenošanas pasākumu atbilstību Savienības pamattiesībām un pamatprincipiem.

42. Atbilstoši Rumānijas tiesību aktiem personām, kuras sniedz starpniecības pakalpojumus, kas ir pretrunā ES ierobežojošajiem pasākumiem, tiek piemērots civiltiesisks sods jeb administratīvs naudas sods un aizliegtā darījuma rezultātā iegūto līdzekļu pilnīga konfiskācija. Šāds soda veids ir valsts likumdevēja izvēle, piemērojot Eiropas Savienības ierobežojošos pasākumus, tostarp pret Krieviju noteiktos pasākumus. Lēmumā 2014/512/KĀDP šādi pasākumi nav prasīti, un neviens šīs lietas dalībnieks arī neapgalvo, ka tie ir prasīti.

43. Tādējādi pirmie divi jautājumi, pat ja tie ir formulēti kā tādi, kuru mērķis ir saņemt atsevišķu Lēmuma 2014/512/KĀDP normu interpretāciju, faktiski neprasa interpretēt šo lēmumu. Tie drīzāk prasa, lai Tiesa interpretētu noteiktus Savienības tiesību principus, uz kuriem atsaucas iesniedzējtiesa, proti, tiesiskās drošības principu, principu *nulla poena sine lege* un tiesību uz īpašumu principu.

44. Tādēļ ierosinu pārformulēt pirmos divus prejudiciālos jautājumus.

[29] Padome arī paskaidroja, ka, pēc tās domām, saskaņā ar Padomes 2003. gada 23. jūnija Kopējo nostāju 2003/468/KĀDP par ieroču tirdzniecības starpniecības kontroli (OV 2003, L 156, 79. lpp.) situācija attiecībā uz starpniecības pakalpojumiem nav skaidrāka.

[30] Šķiet, ka pašlaik pastāv vairāki ierobežojoši Eiropas Savienības pasākumi (Centrālāfrikas Republika, Kongo Demokrātiskā Republika, Irāna, Ziemeļkoreja, Dienvidsudāna, Sudāna, terorisms (ierobežojoši pasākumi attiecībā uz ISIL (*Da'esh*) un *Al-Qaida*) un Venecuēla), kuros gan KĀDP lēmumā, gan 215. pantā paredzētajos tiesību aktos ir noteikts aizliegums sniegt starpniecības pakalpojumus saistībā ar militārām precēm. Savukārt attiecībā uz vairākiem citiem ierobežojošiem Eiropas Savienības pasākumiem (Baltkrievija, Libāna, Mjanma (Birma) un Zimbabve) šāds starpniecības pakalpojumu aizliegums saistībā ar militārām precēm ir paredzēts tikai KĀDP lēmumā, bet ne 215. pantā paredzētajos tiesību aktos.

45. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai tiesiskās drošības princips, princips *nulla poena sine lege* un pamattiesību uz īpašumu princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tādi valsts pasākumi, ar kuriem ir atļauts pilnībā konfiscēt summas, kuras iegūtas no darījuma, kas ir aizliegts saskaņā ar Lēmuma 2014/512/KĀDP 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu.

46. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai šīs Savienības tiesības un principi ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tādi valsts pasākumi, ar kuriem ir paredzēts, ka šāda konfiskācija ir automātiska un ka tā izriet no pienākuma paziņot par darījumu, kas ietilpst Lēmuma 2014/512/KĀDP 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta piemērošanas jomā, pārkāpuma.

47. Trešajam jautājumam ir nepieciešama paša Lēmuma 2014/512/KĀDP interpretācija, jo tas attiecas uz starpniecības pakalpojumu, kas ar to ir aizliegti, jēdzienu.

48. Neredzu šķēršļus, kas liegtu Tiesai atbildēt uz pirmajiem diviem pārformulētajiem jautājumiem. Tiesas kompetencē ir interpretēt Savienības tiesību vispārējos principus un Savienības pamattiesības, kā tās ir noteiktas Hartā. Tā tas ir arī gadījumā, ja Tiesas interpretācijai ir nozīme, kad valsts tiesa veic valsts pasākumu, ar kuriem īsteno KĀDP, tiesiskuma vērtējumu.

49. Kā jau ierosināju savos secinājumos lietas KS un KD [31], Tiesas kompetencē būtu interpretēt Hartā noteiktos Savienības tiesību vispārējos principus un Savienības pamattiesības arī tad, ja šai interpretācijai ir būtiska loma KĀDP lēmuma tiesiskuma izvērtēšanā. Izskatāmajā lietā tas tā nav. Tomēr, ja pašā Lēmumā 2014/512/KĀDP konfiskācija būtu noteikta kā pasākums, kas jāīsteno dalībvalstīm, valsts tiesas lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiektos uz KĀDP pasākuma spēkā esamību. LES 24. panta 1. punkts un LESD 275. pants neizslēdz Tiesas kompetenci izskatīt šādu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

50. Šādu LES 24. panta 1. punkta un LESD 275. panta interpretāciju es ierosināju tāpēc, ka tie ir izņēmums attiecībā uz Tiesas vispārējo kompetenci, kā tā noteikta Līgumos, un ir jāinterpretē šauri [32]. Saskaņā ar šādu interpretāciju šīs Līguma normas neizslēdz Tiesas kompetenci pārbaudīt, vai visi KĀDP pasākumi, tostarp vispārpiemērojami pasākumi, atbilst pamattiesībām, ko aizsargā Savienības tiesību sistēma. LES 24. panta 1. punkta un LESD 275. panta interpretācija, atbilstoši kurai tie izslēdz Tiesas kompetenci šādās lietās, neatbilstu Eiropas Savienības konstitucionālajiem pamatiem. Tas liegtu Tiesai konstitucionālo lomu nodrošināt, ka Savienības iestādes un struktūras nepārkāpj Savienības tiesību sistēmā garantētās pamattiesības. Tādējādi tas atstātu privātpersonas bez efektīvas ES pamattiesību tiesiskās aizsardzības. Šāds nevarēja būt Līgumu autoru nodoms, kad tie ierobežoja Tiesas kompetenci KĀDP jomā.

51. Turpretī Līgumu autoru nolūks varētu būt bijis izslēgt Tiesas kompetenci interpretēt KĀDP pasākumus tikai tādēļ, lai precizētu to nozīmi to piemērošanas nolūkā dalībvalstīs. Tāpēc LES 24. panta 1. punkts un LESD 275. pants būtu jāinterpretē tādējādi, ka šāda kompetence ir izslēgta. Šo nostāju sīkāk izskaidrošu savā atbildē uz trešo jautājumu.

[31] Skat. manus secinājumus lietās KS un KD 53.–155. punkts.

[32] Tiesa to ir atzinusi spriedumos, 2014. gada 24. jūnijs, Parlaments/Padome (C-658/11, EU:C:2014:2025, 70. punkts; turpmāk tekstā – "*Mauritius* lieta");, 2015. gada 12. novembris, *Elitaliana*/*Eulex Kosovo* (C-439/13 P, EU:C:2015:753, 42. punkts) un 2016. gada 19. jūlijs, *H* /Padome u.c. (C-455/14 P, EU:C:2016:569, 40. punkts).

C. Par pirmo un otro jautājumu

52. Pirmie divi jautājumi attiecas uz Rumānijas tiesību aktos noteikto konfiskācijas pasākumu iespējamo prettiesiskumu. Iesniedzējtiesa ir norādījusi trīs iespējamos šāda prettiesiskuma iemeslus: tiesiskās drošības principa, principa *nulla poena sine lege* un tiesību uz īpašumu principa pārkāpums.

53. Manuprāt, un kā norādījusi Komisija, diviem pirmajiem principiem šajā lietā nav nozīmes.

54. Tiesiskās drošības princips tādā nozīmē, ka uz to atsaucas *Neves*, nepieļauj jaunas tiesību normas piemērošanu ar atpakaļejošu spēku situācijā, kas radusies pirms tās stāšanās spēkā [33]. Šajā lietā *Neves* apgalvo, ka brīdī, kad *Neves* noslēdza darījumu saistībā ar attiecīgajām radiostacijām, Rīkojums Nr. 901/2019, ar kuru Rumānija izveidoja militāro preču sarakstu, ar ko transponē Savienības sarakstu, vēl nebija spēkā. Tomēr Dekrētā Nr. 901/2019 ir ietverts militāro preču saraksts, kas ir identisks sarakstam, kurš bija ietverts attiecīgajā laikā spēkā esošajā Rīkojumā Nr. 156/2018. Tādēļ šajā lietā nerodas problēma par likuma piemērošanu ar atpakaļejošu spēku.

55. *Nulla poena sine lege* princips attiecas uz noziedzīgu nodarījumu un sodu tiesiskumu un paredzamību [34]. Ņemot vērā to, ka valsts pasākumos paredzētā konfiskācija nav krimināls sods, bet gan civiltiesisks sods, man nav skaidrs, kā šis princips varētu tikt piemērots šajā lietā.

56. Tomēr, šāda konfiskācija neapšaubāmi ir pretrunā Hartas 17. panta 1. punktā garantētajām tiesībām uz īpašumu. Tiesības nav absolūtas un var, kā to paredz Hartas 52. panta 1. punkts, tikt samērīgi ierobežots, lai sasniegtu leģitīmus vispārējo interešu mērķus.

57. Lai palīdzētu iesniedzējtiesai, ir jāinterpretē Harta, lai noskaidrotu, vai tiesības uz īpašumu var ierobežot, lai sasniegtu Lēmuma 2014/512/KĀDP vispārējo interešu mērķus.

58. Līdzīgu jautājumu Tiesa jau aplūkoja spriedumā *Rosneft* [35]. Minētajā lietā Tiesa noraidīja iebildumu par atsevišķu Lēmuma 2014/512/KĀDP normu, ar kurām piemēro individuālus ierobežojošus pasākumus, un attiecīgo Regulas Nr. 833/2014 normu spēkā esamību, kas tika celts, pamatojoties uz to, ka attiecīgās normas pieļaujot aktīvu konfiskāciju un tiesību uz īpašumu aizskārumu. Tiesa atgādināja par spriedumu *Bosphorus* [36], kurā tā atzina, ka ierobežojošajiem pasākumiem pēc definīcijas ir sekas, kas skar tiesības uz īpašumu un tiesības brīvi veikt profesionālo darbību, un tās šādā gadījumā ļāva pamatot ierobežojošos pasākumus, pat ja tie rada kaitējumu lietas dalībniekiem, kuri nekādi nav atbildīgi par situāciju, kas izraisījusi sankciju noteikšanu. Spriedumā *Rosneft* Tiesa secināja, ka šādu ierobežojumu *a fortiori* var pamatot, ņemot vērā mērķtiecīgo ierobežojošo pasākumu sekas attiecībā uz tajos minētajām vienībām [37].

[33] Skat., piemēram, spriedumu, 2022. gada 25. janvāris, *VYSOČINA WIND* (C-181/20, EU:C:2022:51, 47. punkts).

[34] Skat., piemēram, spriedumu, 2007. gada 3. maijs, *Advocaten voor de Wereld* (C-303/05, EU:C:2007:261, 49. un 50. punkts).

[35] Skat. spriedumu *Rosneft*, it īpaši 148.–151. punkts.

[36] Spriedums, 1996. gada 30. jūlijs, *Bosphorus* (C-84/95, EU:C:1996:312, 22. punkts). Šis spriedums tika pasludināts saistībā ar embargo īstenošanu Dienvidslāvijas Federatīvajai Republikai (Serbijai un Melnkalnei).

[37] Spriedums *Rosneft*, 149. punkts.

59. Spriedumā *Rosneft* Tiesa piebilda, ka pret Krieviju vērsto ierobežojošo pasākumu mērķi ir Ukrainas teritoriālās integritātes, suverenitātes un neatkarības aizsardzība, kā arī krīzes šajā valstī noregulējuma mierīgā ceļā sekmēšana. Šo mērķu īstenošana ir daļa no plašāka mērķa uzturēt mieru un starptautisko drošību saskaņā ar LES 21. pantu [38]. Šie mērķi tika uzskatīti par tādiem, kas pamato prasītāja tiesību uz īpašumu aizskārumu.

60. Tādējādi var secināt, ka pret Krieviju vērsto ierobežojošo pasākumu mērķi var attaisnot īpašuma tiesību ierobežojumu. Nākamais jautājums, uz kuru ir jāatbild, ir, vai konfiskācija ir samērīgs pasākums, lai sasniegtu šos leģitīmos mērķus, un vai automātiska konfiskācija gadījumā, ja tiek pārkāpts pienākums paziņot par darījumu, kas aizliegts ar šiem ierobežojošajiem pasākumiem, nav pārmērīgi ierobežojoša.

61. Valsts pasākumiem, ar kuriem tiek īstenoti Savienības ierobežojošie pasākumi, ir jābūt tādiem, kas ļauj sasniegt ierobežojošo pasākumu mērķus. Šajā ziņā to iedarbībai ir jābūt preventīvai. Izvēloties šajā ziņā piemērotus pasākumus, dalībvalstīm ir rīcības brīvība. Tas ir nepieciešams, jo situācija katrā dalībvalstī var būt atšķirīga. Uz jautājumu, ar kādiem pasākumiem pietiktu, lai atturētu uzņēmumus un privātpersonas no iesaistīšanās aizliegtu darījumu veikšanā, būtu jāatbild katrai valstij atsevišķi. Manuprāt, kā to ierosināja Komisija, konfiskācijas paredzēšana papildus naudas sodam faktiski varētu būt nepieciešama, jo tikai ar naudas soda piemērošanu nevar panākt vēlamo iedarbību, ņemot vērā, ka tā apmērs ir nenozīmīgs salīdzinājumā ar summām, kas saņemtas kā samaksa par aizliegto darījumu.

62. Pat ja valsts tiesa var ņemt vērā valsts īpatnības, tai ir jāņem vērā arī Savienības tiesību prasības attiecībā uz samērīguma izvērtēšanu. Atbilstoši Hartas 52. panta 3. punktam, Hartas 17. panta interpretācijas nolūkos kā minimālās aizsardzības standarts ir jāņem vērā ECT judikatūra attiecībā uz ECPAK 1. protokola 1. pantu, kurā ir nostiprināta tiesību uz īpašumu aizsardzība [39].

63. Lietās, kurās ECT atzina konfiskācijas pasākumus par nesamērīgiem, tas tā bija tāpēc, ka tie radīja pārmērīgu slogu privātpersonām, jo tajos netika ņemti vērā tādi faktori kā konfiscēto summu juridiskā izcelsme un tas, ka nebija nodoma maldināt iestādes. Dažās lietās papildu faktors bija tas, vai konfiskācijas pasākums bija noteikts kā papildu sods [40].

64. Šajā lietā konfiskācija tiek piemērota kā automātisks pasākums kā sekas tam, ka ir pārkāpts pienākums paziņot par aizliegtu darījumu. Varu piekrist, ka principā automātiska konfiskācija, kas neparedz iespēju tiesai izvērtēt lietas apstākļus, varētu izrādīties problemātiska no tās samērīguma viedokļa. Tomēr šķiet, ka Rumānijas tiesībās automātiska konfiskācija tiek saistīta ar faktu, ka *par aizliegto un līdz ar to prettiesisko darījumu* nav paziņots. Tāpēc, ja tiesa konstatētu, ka darījums bija tiesisks, automātiska konfiskācija attiecīgi netiktu piemērota.

[38] Spriedums *Rosneft*, 150. punkts.

[39] Skat. piemēram, spriedumus, 2019. gada 21. maijs, Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības) (C-235/17, EU:C:2019:432, 72. punkts), un 2022. gada 5. maijs, *BPC Lux 2* u.c. (C-83/20, EU:C:2022:346, 37. punkts).

[40] Skat., piemēram, ECT spriedumu, 2021. gada 15. janvāris, *Karapetyan* pret Gruziju (CE:ECHR:2020:1015JUD006123312, 37. punkts). Šajā nozīmē skat. arī, piemēram, ECT spriedumu, 2009. gada 6. aprīlis, *Ismayilov* pret Krieviju (CE:ECHR:2008:1106JUD003035203, 35. punkts), un ECT spriedums, 2021. gada 24. septembris, *Imeri* pret Horvātiju (CE:ECHR:2021:0624JUD007766814, 86. punkts). Proti, ECT ir atbalstījusi naudas soda un konfiskācijas piemērošanu apstākļos, kad prasītāja sabiedrība bija veikusi darbību bez valsts tiesību aktos paredzētajām nepieciešamajām atļaujām: skat. ECT spriedumu, 2017. gada 24. aprīlis, *S.C. Fiercolect Impex S.R.L.* pret Rumāniju (CE:ECHR:2016:1213JUD002642907, īpaši 62.–73. punkts).

65. Šī iemesla dēļ, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, uzskatu, ka automātiska konfiskācija ir tiesību uz īpašumu ierobežojums, kas ir samērīgs ar mērķi atturēt personas no tādu pret Krieviju vērsto ierobežojošo pasākumu pārkāpšanas, kuri ir pieņemti, lai sasniegtu leģitīmus vispārējo interešu mērķus [41].

66. Tāpēc uzskatu, ka uz pirmo un otro jautājumu ir jāatbild tādējādi, ka valsts pasākumi, kas paredz darījumā, kurš veikts, pārkāpjot Lēmumu 2014/512/KĀDP, gūto līdzekļu pilnīgu konfiskāciju, ir samērīgs tiesību uz īpašumu ierobežojums. Tā tas ir arī gadījumā, ja konfiskācija ir automātiskas sekas tam, ka par darījumu nav paziņots kompetentajām valsts iestādēm.

D. Par trešo jautājumu

67. Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Lēmuma 2014/512/KĀDP 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais aizliegums ir piemērojams gadījumā, ja militārās preces, kas bija starpniecības darījumu priekšmets, nekad netika fiziski ievestas dalībvalsts teritorijā.

68. Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa lūdz Tiesai interpretēt KĀDP lēmuma vispārīgo normu, ar ko nosaka ierobežojošus pasākumus pret trešo valsti.

69. Tiesai vēl nav bijusi iespēja skaidrot, vai LES 24. panta 1. punkts un LESD 275. pants izslēdz šādu kompetenci.

70. Manuprāt, LES 24. panta 1. punkts un LESD 275. pants patiešām izslēdz Tiesas kompetenci interpretēt KĀDP pasākumu normas, lai skaidrotu to nozīmi.

71. Šāda interpretācija atbilst kompetences ierobežojuma, ko paredz šīs divas Līguma normas, mērķim. Ar šīm tiesību normām Līgumu autori galvenokārt ir vēlējušies izslēgt Tiesu no politikas veidošanas KĀDP ietvaros. Ja Tiesai ir iespēja izvēlēties starp tiesību normas vairākām iespējamām nozīmēm, tas noteikti ietekmē šīs tiesību normas autora(-u) politisko izvēli. Tā tas ir arī gadījumā, ja judikatūrā sniegto interpretāciju tostarp ierobežo arī nepieciešamība interpretēt tiesību normas atbilstoši to autora(-u) nodomam. Šāds nodoms ne vienmēr ir acīmredzams, un tas nozīmē, ka tas pats par sevi kļūst par tiesas interpretācijas jautājumu [42].

72. Vai šāda nostāja ir pretrunā manai izpratnei, ka Tiesa var izvērtēt visu KĀDP pasākumu, tostarp vispārpiemērojamu pasākumu, saderību ar pamattiesībām (skat. šo secinājumu 49. un 50. punktu)? Lai veiktu pārbaudi tiesā, ir nepieciešama izpratne par interpretējamo normu un normu, saistībā ar kuru tā tiek interpretēta. Tāpēc, izvērtējot kāda KĀDP pasākuma atbilstību Hartai, Tiesai ir ne tikai jāinterpretē Harta, bet arī KĀDP norma, kuras tiesiskums tiek izvērtēts. Tomēr šāda pretruna nepastāv, ja pieņem, ka tiesiskuma pārbaudē Tiesai ir saistoša tā nozīme, kādu aplūkojamajam pasākumam ir piešķīris tā autors, kurš to iesniedz vai nu kā tiešās prasības Tiesā dalībnieks, vai kā prejudiciālā nolēmuma tiesvedības dalībnieks. Neraugoties uz LES 24. panta 1. punktā un LESD 275. pantā noteiktajiem kompetences ierobežojumiem, Tiesai ir atļauts izvērtēt, vai KĀDP norma, kā to saprot tās autors, ir atļauta, ņemot vērā Savienības pamattiesības un pamatprincipus.

[41] Turklāt Komisija norādīja, ka šajā lietā automātiska konfiskācija tika piemērota *Neves* par to, ka tā pēc brīdinājuma saņemšanas apzināti ir pārkāpusi valsts tiesību aktos noteikto pienākumu iepriekš paziņot par darījumu kompetentajām iestādēm.

[42] Skat. manu secinājumu lietās KS un KD, 112. punktu.

73. Gluži pretēji, ja Tiesai prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, kā tas ir šajā lietā, ir lūgts izskaidrot kādas iesniedzējtiesai neskaidras KĀDP normas nozīmi, tā saskaras ar normu, kurai noteikti var tikt piedēvētas dažādas nozīmes. Šajā tiesvedībā tiesību normas nozīme, kādu tai piešķir tās autors(-i), ir tikai viena no iespējamām nozīmēm, un citiem dalībniekiem var būt atšķirīgi uzskati. Tādējādi prejudiciālā nolēmuma tiesvedība prasa, lai Tiesa lemtu par "pareizo" nozīmi.

74. Var pamatoti jautāt par iemesliem, kādēļ Tiesai, izvērtējot tiesību normas tiesiskumu, būtu jāvadās pēc tās autora izvēlētās nozīmes, bet, interpretējot šo tiesību normu prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, tai būtu jāpiešķir citāda nozīme, nekā autora piedāvātā?

75. Iemesls tam ir abu Tiesas kompetences veidu atšķirīgais mērķis. KĀDP pasākuma tiesiskuma novērtējuma (atcelšanas prasībās, prejudiciālā nolēmuma tiesvedībās par spēkā esamību vai prasībās par zaudējumu atlīdzību) mērķis ir paredzēt, ka Savienības tiesību sistēmā nevar tikt pieņemta tiesību norma, kurai ir Padomes iecerētā nozīme. Citiem vārdiem, Tiesa nevar aprobežoties tikai ar to, kādas ir bijušas Padomes ieceres, bet tā var pārbaudīt, vai tas, ko Padome vēlas, atbilst Savienības pamattiesībām un principiem.

76. Savukārt lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu par interpretāciju kontekstā tiek aplūkota tiesību normas nozīme, kā to ir sapratuši dažādi dalībnieki, piemēram, tās autors(-i), pamatlietas dalībnieki un pati iesniedzējtiesa. Pēc tam, kad lēmumu pieņemšanas process attiecībā uz tiesību normu ir pabeigts, tā, ja var tā teikt, "sāk dzīvot savu dzīvi". Ja ir iespējams piedēvēt tiesību normai vairākas nozīmes tās piemērošanā (un tas ir iespējamas tikai tad, ja šīs piedēvētās nozīmes nav pretrunā Savienības pamattiesībām un pamatprincipiem), nav iemesla, kāpēc vienai nozīmei būtu jādod priekšroka pār citu. Vienveidības labad Savienības konstitucionālajā sistēmā Tiesai ir piešķirtas pilnvaras izvēlēties vienu no iespējamajām nozīmēm. Šīs pilnvaras KĀDP ietvaros tika izslēgtas.

77. Šis kompetences ierobežojums ir kompromisa cena, kas jāmaksā par KĀDP tiesību normu vienveidību. Tā kā starpniecības pakalpojumu jēdzienu var interpretēt dažādi, tam var tikt piešķirta viena nozīme vienas dalībvalsts tiesās un atšķirīga nozīme citas dalībvalsts tiesās. Tomēr ir jāpieņem, ka Līgumu autori, ierobežojot Tiesas kompetenci ar LES 24. panta 1. punktu un LESD 275. pantu, ir pieļāvuši šādu atšķirīgu interpretāciju iespējamību. Iespējams, ka Līgumu autori deva priekšroku tam, lai šādas atšķirības tiktu risinātas ar politiskiem, nevis tiesiskiem mehānismiem. Ja pienākums nodrošināt vienviedību tiktu piešķirts Tiesai tādā veidā, kādā tas tai piešķirts LESD, kompetences ierobežojums, kas balstīts uz šīm divām tiesību normām, būtu jāatceļ, grozot Līgumus.

78. Savukārt, ja KĀDP lēmumu īsteno nevis dalībvalstis, kā tas ir šajā lietā, bet gan Eiropas Savienība ar 215. pantā paredzētajiem tiesību aktiem, Tiesai ir pilnīga interpretācijas kompetence attiecībā uz šo regulu un tā var to īstenot, saskaņā ar prejudiciālā nolēmuma tiesvedību[43]. 215. pantā paredzētie tiesību akti ir LESD pasākums, ar kuru Eiropas Savienība izvēlas, kādu nozīmi piešķirt KĀDP lēmuma normai. Tā kā varētu nebūt skaidrs, kādu nozīmi ir izvēlējusies Savienība, Tiesai saskaņā ar Līgumiem ir dots uzdevums to precizēt, lai nodrošinātu minēto tiesību aktu vienveidīgu piemērošanu.

79. Konkrētāk tas nozīmē – ja ar Regulu Nr. 833/2014 būtu pilnībā īstenots Lēmuma 2014/512/KĀDP 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts, tostarp aizliegums sniegt starpniecības pakalpojumus saistībā ar militārām precēm, Tiesai būtu jāinterpretē jautājums par

[43] Šajā ziņā skat. spriedumu *Rosneft*, 106. punkts.

to, vai starpniecības pakalpojumu jēdziens attiecas uz darījumiem, kas ir saistīti ar precēm, kuras nekad nav tikušas fiziski importētas dalībvalsts teritorijā. Taču Tiesas interpretācija attiektos tikai uz šo regulu, nevis uz KĀDP lēmumu.

80. Šajā ziņā nevar piekrist Komisijas argumentam, ka Tiesas kompetencē ir interpretēt Lēmumu 2014/512/KĀDP, jo aizliegums sniegt starpniecības pakalpojumus saistībā ar militārām precēm esot bijis jāīsteno, izmantojot Regulu Nr. 833/2014. Pat ja būtu taisnība, ka Padome kļūdaini nav iekļāvusi starpniecības pakalpojumus 215. pantā paredzētajos tiesību aktos, šādos tiesību aktos ietvertā starpniecības pakalpojumu jēdziena interpretācija neietekmētu šī jēdziena nozīmi KĀDP lēmumā. Šā iemesla dēļ nav jāanalizē, vai Līgumos bija paredzēts pienākums īstenot aizliegumu sniegt starpniecības pakalpojumus saistībā ar militārām precēm.

81. Pamatojoties uz iepriekš minēto, ierosinu Tiesai atzīt, ka tās kompetencē nav atbildēt uz trešo jautājumu.

IV. Secinājumi

82. Ierosinu Tiesai uz *Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesa, Rumānija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt tādējādi, ka:

tiesiskās drošības princips, princips *nulla poena sine lege* un pamattiesību uz īpašumu princips pieļauj tādus valsts pasākumus, ar kuriem ir atļauts pilnībā konfiscēt no darījuma, kas veikts, pārkāpjot Lēmumu 2014/512/KĀDP, gūtās summas. Tā tas ir pat gadījumā, ja konfiskācija ir automātiskas sekas tam, ka par darījumu nav paziņots kompetentajām valsts iestādēm.

Tiesas kompetencē nav lemt par trešo jautājumu.